

πολιτισμός

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Αναδιφρώντας το χθες 52

Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)

Ένας ακούραστος και σεμνός εργάτης του πνεύματος

Σήμερα στις «Αναδιφρήσεις» δεν θα ασχοληθούμε, όπως συνήθως, με την ιστορία. Σήμερα θα μιλήσουμε για έναν άνθρωπο που συμμετέχει στην ιστορία, έναν συμπόλιτη που ζει αθόρυβα 65 χρόνια ανάμεσά μας και τα 40 τουλάχιστον από αυτά δεν σταματά να εργάζεται για τα γράμματα του τόπου μας. Το έχουμε ξανακάνει απ' αυτή αλλά και από άλλες θέσεις και για άλλους, εξίσου αθόρυβους και ουσιαστικούς ανθρώπους, όπως τον Γεώργιο Σπυρόκο, τον Γιάννη Παπαμύτογλου, τον Αντώνη Πλυμάκη, τον Γιώργη Εκκεκάκη, την Μαρία Τσιριμονάκη και μια δεκαπεντάδα εκλεκτών εκπαιδευτικών. Ο σημερινός μας λογοτέχνης και Κρητολόγος **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)** γεννήθηκε στο Ρέθυμνο το 1953. Φοίτησε αρχικά στο ιδιωτικό Σχολείο «Αθηνά» της κυρίας Αμαλίας

ας Μανουσάκη-Τσανιδάκη (απ' όπου και η φωτογραφία, σε εκδρομή του έτους 1963-ο ίδιος στην άκρη δεξιά) και στη συνέχεια στο 1^ο Δημοτικό Σχολείο και στο Β' Γυμνάσιο Αρρένων. Ακολούθησε η σπουδή του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η αποφοίτηση ως Τεχνολόγος

Μηχανολόγος το 1977, χωρίς όμως ποτέ να εξασκήσει το επάγγελμα αυτό. Οι δουλειές που έκανε μέχρι τη συνταξιοδότησή του το έτος 2012 ήταν εκείνες του αποθηκάριου, του βοηθού λογιστή, του βιβλιοπώλη, του δημοσιογράφου και του υπεύθυνου βιβλιοπωλείου.

Εξίσου πολυδιάστατη με την επαγγελματική του ενασχόληση ήταν και είναι και εκείνη με τον τομέα των γραμμάτων. Μέχρι σήμερα έχει ασχοληθεί με την ποίηση, την πεζογραφία, τη σάτιρα, τον φιλοτελισμό, την καρτοφιλία, τη λαογραφία, τη βιβλιογράφηση, τη γλωσσολογία και την ονοματολογία. Όλα αυτά τόσο με αυτοτελή βιβλία όσο και με δημοσιεύσεις σε περιοδικά, εφημερίδες και καταλόγους φιλοτελικών εκθέσεων, εντός και εκτός Κρήτης. Οι δημοσιεύσεις αυτές εντοπίζονται δύσκολα, αφού ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)** χρησιμοποιεί πολλά ψευδώνυμα, τα οποία φαίνεται ότι ξεπερνούν τα είκοσι. Έχει διακριθεί σε πολλούς ποιητικούς διαγωνισμούς και ποιήματά του διαβάστηκαν σε εκδηλώσεις και παγκρήτια φεστιβάλ, ενώ κάποια από αυτά έχουν μελοποιηθεί. Έχει επιμεληθεί διάφορα περιοδικά, εφημερίδες και βιβλία και ποιήματά του έχουν συμπεριληφθεί σε ανθολογίες Κρητών ποιητών. Με τη συλλογή του των παλαιών καρτ ποστάλ, έχει πάρει μέρος σε αρκετές πανελληνίες και βαλκανικές φιλοτελικές εκθέσεις, στις οποίες και έχει βραβευθεί.

Τα παραπάνω περιγράφουν έναν άνθρωπο που στον ελεύθερό του χρόνο δεν θα έπρεπε να κάνει τίποτε άλλο από το να ασχολείται με τα γράμματα και τις συλλογές του. Και όμως διατέλεσε και διατελεί μέλος σε συλλόγους, κινήσεις και εταιρείες εντός και εκτός Κρήτης, όπως στο Σύλλογο Συγγραφέων Λογοτεχνικών Νομού Ρεθύμνης, στην Φιλοτελική Εταιρεία Ηρακλείου Κρήτης, στο Σύλλογο Φίλων Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Σύλλογο Φίλων της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κρήτης, στην Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνης, στην Ριζοσπαστική Οικολογική Κίνηση Ηρακλείου και στην Ονοματολογική Εταιρεία Ελλάδας. Παράλληλα είναι μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού «Συλλογές» εδώ και 35 χρόνια. Πολλές από τις συνεισφορές του στους φορείς αυτούς δεν είναι ιδιαίτερα γνωστές, όπως για παράδειγμα το ότι τα «Κρητολογικά Γράμματα», ένα από τα μακροβιότερα και από τα ελάχιστα επιζήσαντα μέχρι τις μέρες μας κρητολογικά περιοδικά, ξεκίνησε στα έξι πρώτα τεύχη του, από το 1990 μέχρι το 1993, με εκδότη τον ίδιο και στη συνέχεια παραχωρήθηκε και εξακολούθησε την πορεία του με εκδότη την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνης.

PHOTO: ΜΑΡΙΩΤΗΣ ΠΑΠ. ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗΣ

Για να προχωρήσουμε όμως με χρονολογική σειρά, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το συγγραφικό του έργο ξεκίνησε το 1980, με ένα πεζό λογοτεχνικό κείμενο στο περιοδικό «Ταχυδρόμος». Από το 1985 μέχρι το 1989 εξέδωσε 22 δακτυλογραφημένα τεύχη του περιοδικού «Δούρειος Ίππος», με έδρα το Ρέθυμνο και το Ηράκλειο, όπου δραστηριοποιούνταν τότε επαγγελματικά. Ήταν ένα «Περιοδικό λογοτεχνίας και όχι μόνο...», όπως ανέγραφε στον υπότιτλό του. Με μια πρόχειρη ματιά στα περιεχόμενά του μπορούμε να αναγνωρίσουμε δόκιμους σήμερα λογοτέχνες, όπως τον **Μανώλη Ξεθάκη**, στον **Στέλιο Κανταρτζή**, την **Εύα Λαδά**, την **Μαριάννα Κουγιτάκη** και αρκετούς άλλους.

Από το 1987 μέχρι το 1989 ακολούθησαν εννέα τεύχη του περιοδικού «Ερωτόκριτος», που είχε τον υπότιτλο «Περιοδική έκδοση των γραμμάτων». Οι αναγνώστες θα μου επιτρέψουν να σταθώ ιδιαίτερα σε ένα στοιχείο, που δίνει το στίγμα και το επίπεδο όχι μόνο του περιοδικού αλλά και του εκδότη του. Στο δεύτερο κιόλας τεύχος της 15^{ης}-5^{ου}-1987 είχε αφιέρωμα στη βιβλιογραφία του Ερωτόκριτου του **Βιτσέντζου Κορνάρου**. Μια αντίστοιχη βιβλιογραφία, από τον αείμνηστο **Γιώργη Π. Εκκεκάκη**, ο οποίος θεωρούνταν ειδήμων του θέματος αυτού, δημοσιεύτηκε επτά χρόνια αργότερα στο περιοδικό «Αναζητήσεις» του Συνδέσμου Φιλολόγων Ρεθύμνου.

Την ίδια χρονική περίοδο, 1987-1989, ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)** εξέδωσε τρία τεύχη ενός άλλου περιοδικού, με το όνομα «Σκανδάλιον». Το πρώτο τεύχος του ήταν αφιερωμένο στην ιστορία της καρτ ποστάλ στο Ρέθυμνο και το δεύτερο στον φωτογράφο **R. Behaedin**. Στο θέμα της καρτ ποστάλ επανήλθε συγκεντρωτικά το έτος 1995, οπότε προχώρησε σε αυτοτελή έκδοση του βιβλίου με τον τίτλο «Ενθύμιον Ρεθύμνου», πολύτιμο για την πόλη μας, το οποίο θα πρέπει σήμερα να επανεκδοθεί από κάποιον πνευματικό φορέα ή από τον Δήμο, με τα νεότερα δεδομένα της τυπογραφίας.

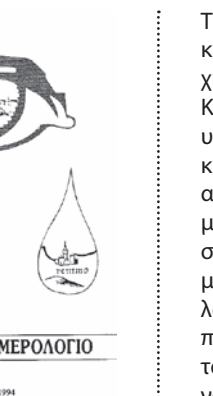

Το 1987 εξέδωσε ένα και μοναδικό τεύχος του περιοδικού «Κρητική βιβλιογραφία». Στο θέμα αυτό επανήλθε την περίοδο 2005-2013 με 34 συνολικά τεύχη του περιοδικού «Δανδολειον Δελτίον», το οποίο έφερε τον υπότιτλο «Τριμηνιαία βιβλιογραφική έκδοση της Δανδολειου Βιβλιοθήκης». Στην πραγματικότητα ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)** προσπάθησε να υποκαταστήσει με όσες δυνάμεις διέθετε τις βιβλιοθήκες της Κρήτης στο καθήκον τους να εκδίδουν ένα ετήσιο βιβλιογραφικό κατάλογο των κρητικών βιβλίων και συνέχισε την νεότερη εποχή το πιτάνιο έργο της βιβλιογράφησης του **Γιώργη Εκκεκάκη**, ο οποίος είχε καλύψει την περίοδο 1499-1944.

Ρεθύμνος - Απρίλιος 2005 - Φυλάκιο 1

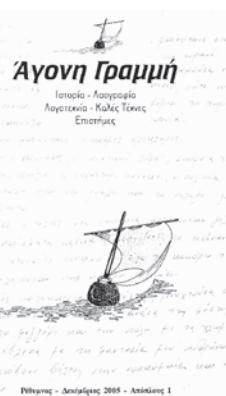
Ανήσυχος όπως ήταν πάντα, το έτος 1994 προσπάθησε να επαναφέρει τον παλιότερο θεσμό του φιλολογικού ημερολογίου, με πιο γνωστά το «Αθηναϊκόν Ημερολόγιον» **Κορομηλά** (36 έτη), το «Αττικόν Ημερολόγιον» **Ασωπίου** (12 έτη), το «Ημερολόγιον» **Σκόκου** και σήμερα το «Αθηναϊκόν Ημερολόγιον» του **Στρατή Φιλίππότη**. Στο πρώτο -και τελευταίο δυστυχώς- εκείνο αντίτυπο του Ημερολογίου είδαν το φως της δημοσιότητας εκλεκτές εργασίες για θέματα γλωσσικά, ιστορικά, αρχαιολογικά, λαογραφικά και λογοτεχνικά.

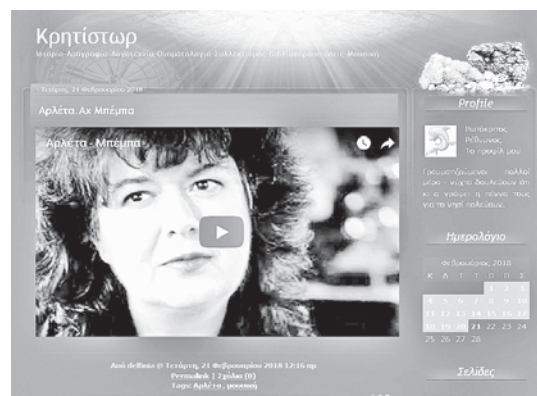
Την περίοδο 2001-2008 κυκλοφόρησε 44 τεύχη του περιοδικού «Το Κρησφύγετον», με τον υπότιτλο «Περιοδική κρύπτη μελετών ολικής αλέσεως». Θεωρώ τιμή μας στο Σχολικό Μουσείο του Δήμου Ρεθύμνης, του οποίου διατέλω επιμελητής, ότι μας προσέφερε το ένα από τα μόλις 11 -αριθμημένα- τεύχη του τεύχους 16, που ήταν αφιερωμένο στη σχολική ζωή, με 113 συνολικά παρωνύμια ρεθεμνιωτών εκπαιδευτικών (μεταξύ των οποίων και του πατέρα μου...) και έναν σχολιασμένο κατάλογο της μαθητικής ζωής με 54 γράμμάς. Αποτελούν εκλεκτές μελέτες «σχολικής λαογραφίας», όπως ακριβώς τις ονειρευόταν ο αείμνηστος **Δημήτριος Λουκάτος**.

Οι υπόλοιπες περιοδικές εκδόσεις του κυκλοφόρησαν σε περισσότερα με αντίτυπα αλλά μόνο σε ένα τεύχος η καθεμιά, απ' όσο τουλάχιστον μπορώ να γνωρίζω. Πρόκειται για τα περιοδικά «Κρητόπλους» (2005), «Χάρτινο Καραβάκι» (2005) και «Ληκώ» (2006). Παράλληλα υπήρξε ιδρυτής, μαζί με τον **Νίκο Δερεδάκη**, τον **Χαρίδημο Παπαδάκη** και τον **Γιώργο Φρυγανιάκη**, του περιοδικού «Αγωνη Γραμμή», το οποίο, παρότι κυκλοφόρησε σε τρία μόλις τεύχη, ήταν από τα καλύτερα σε επίπεδο και εμφάνιση που κυκλοφόρησαν τις τελευταίες δεκαετίες στην πόλη μας, όπως άλλωστε και το ομώνυμο blog (<https://agonigrammi.wordpress.com/>).

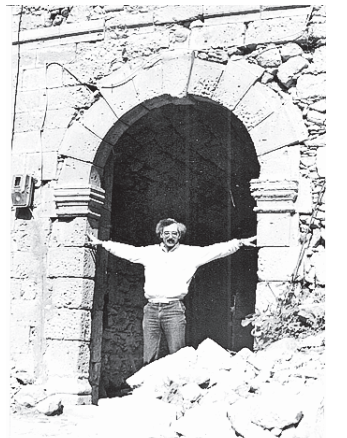
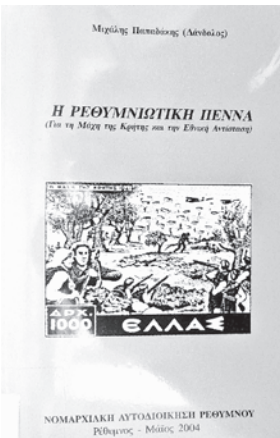

Οι «Αναδιφρήσεις» μας είναι οπωσδήποτε πολύ μικρές για να χωρέσουν ένα εξαιρετικά πλούσιο και αξιόλογο έργο. Από το έτος 2008 ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)** διατηρεί ατομικό blog (vivi.pblogs.gr/) με τον τίτλο «Κρητίστωρ» και τον υπότιτλο «Ιστορία-Λαογραφία-Λογοτεχνία-Ονοματολογία - Συλλεκτισμός», στο οποίο αναδημοσιεύει ότι καλύτερο υποπίπτει στην αντίληψή του για την Κρήτη αλλά και για τη λογοτεχνία, την ιστορία και τον πολιτισμό γενικότερα. Και μόνο ο τίτλος του δείχνει τόσο την γλωσσολογική του παιδεία όσο και τον έρωτά του για τον γενέθλιο τόπο. Είναι χαρακτηριστικό επ' αυτού ότι σε σχετική εργασία, η οποία συνδυάζει και τις δύο του αυτές αγάπες, στον τιμητικό τόμο «Αντιδύρημα στον Γ. Π. Εκκεκάκη», συγκεντρώνει και ανεβάζει τις σχετικές με την Κρήτη λέξεις σε 570, συνεχίζοντας έτσι ισάξια το έργο του αείμνηστου **Ελευθέριου Πλατάκη**.

Σε ό,τι αφορά τις αυτοτελείς εκδόσεις του, έχουμε ήδη αναφερθεί στο πολύτιμο «Ενθύμιον Ρεθύμνου». Σ' αυτές θα πρέπει να προσθέσουμε τα ποιητικά «Ανθρώπινο πόνος» το 1981, «Χυμίοι χωρίς συντηρητικά» το 1984, «Της μοναξιάς και τα' ονειρού» το 2001 και «Στιγμιαία» το 2004. Πλην του δεύτερου, όλα τα άλλα κυκλοφόρησαν σε φωτοτυπημένη μορφή. Δεν θα πρέπει να ξεχάσουμε τις δεκάδες ταχυδρομικές κάρτες, ανατυπώσεις παλιών αλλά και δημιουργίες νέων, που δεν έχουν καμία σχέση με τις σημερινές εμπορικές, τις οποίες εκτύπωσε και κυκλοφόρησε κατά καιρούς, δαπανώντας πάντα εξ ιδίων.

Το 2004 η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ρεθύμνου εξέδωσε την εξαιρετική εργασία του «Η Ρεθεμνιώτικη πένα για τη Μάχη της Κρήτης και την Εθνική Αντίσταση». Ο πρόλογός του στο βιβλίο αυτό μας δίνει μια εικόνα για το ήθος του ανθρώπου που έχουμε την τιμή να παρουσιάζουμε σήμερα. Εκεί, «Αντί Πρόλογου», γράφει: «Θεώρησα σκόπιμο, να παραθέσω αποσπάσματα, από ένα βιβλίο άγνωστο, στους πολλούς. Είναι το προσωπικό ημερολόγιο του καθηγητή **Λάνη Ιωαννίδη Φαληριώτη**, ο οποίος ήταν στρατιώτης στη Μάχη της Κρήτης, στην περιοχή του Ρεθύμνου...». Αυτής της ηθικής υπόστασης άνθρωπος είναι ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)**, ένα και μοναδικό βιβλίο του που του εξέδωσε η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, δεν θα το πρότεινε ο ίδιος, αλλά ο τότε νομαρχιακός σύμβουλος **Χάρης Παπαδάκης!**

Θα ήθελα και από τη στήλη αυτή να του ευχηθώ να είναι πάντα καλά στην υγεία του, σωματική και πνευματική, να μας χαρίσει άλλες τόσες, κι ακόμα περισσότερες εργασίες, γλωσσολογικές, λογοτεχνικές, βιβλιογραφικές, λαογραφικές και ιστορικές, πάντα και πάνω απ' όλα **πρωτότυπες** και **έξυπνες**. Όσο για τη γυναίκα του και συμφοιτήτριά μου στην ΑΣΕΤΕΜ/ΣΕΛΕΤΕ και στη Σχολή Νηπιαγωγών **Μαρία Σαριδάκη**, θα ήθελα να της ευχηθώ να τον χαίρεται πολλές δεκαετίες ακόμη και να έχει τη δύναμη να τον «παλεύει» στις ατελείωτες μελέτες και στις απέραντες συλλογές του!

Τελειώνοντας τις σημερινές εβδομαδιαίες «Αναδιφρήσεις» θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους αναγνώστες της και ιδιαίτερα εκείνους που με τις γνώσεις που συνεισέφεραν με πολλούς τρόπους και με τα τηλεφωνήματά τους μου έδωσαν κουράγιο να τις κρατήσω για 52 εβδομάδες, για ένα ολόκληρο δηλαδή χρόνο! Συγκεντρώνοντας τώρα το σύνολο των κειμένων και των φωτογραφιών, διαπιστώνω ότι αυτά ισοδυναμούν με τρία τουλάχιστον βιβλία, μέτρια έως μεγάλα σε μέγεθος, και με ένα σύνολο επτακοσίων φωτογραφιών, από τις οποίες περισσότερες από εκατό παρέμειναν αδημοσίευτες στο αρχείο μου. Όμως η εβδομαδιαία συχνότητα αποδείχτηκε ανώτερη των δυνάμεών μου, οπότε θα μου επιτρέψετε, οι αναγνώστες και ο εκδότης των φιλόξενων «Ρεθεμνιωτικών Νέων», να την αλλάξω, συνεχίζοντας τη ακανόνιστη, και **μόνο όταν θα έχω να ανακοινώσω κάτι πραγματικά καινούριο και ουσιαστικό**. Μέχρι τότε θα παρακαλούσα για την ανάρτηση των 52 ολοσέλιδων αυτών δημοσιεύσεων στο διαδικτυο, ώστε να ανατρέχω σ' αυτές κατά καιρούς και να παίρνω δύναμη για την -όποια- συνέχεια!

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας stharis@yahoo.gr, 2831055031

Κυκλοφορούν Οκτώ βιβλία του Χάρη Στρατιδάκη για το Ρέθυμνο